

SMOGLAB

03.2025

CZY POLSKIE MIASTA POZBYWAJĄ SIĘ KOPCIUCHÓW?

I co dalej z programem **Czyste Powietrze**?

Barometr Czystego Powietrza to publikacja mająca na celu monitorowanie postępów w reformach jakości powietrza wdrażanych przez polski rząd i samorządy oraz informowanie opinii publicznej i krajowych decydentów o zmianach w tym zakresie.

Co oceniamy?

1. Tempo wymiany kopciuchów, które pozostają w miejskich zasobach i przestrzeganie uchwał antysmogowych przez polskie miasta:
 - 36 polskich miast, w tym wszystkie wojewódzkie
 - Udział kopciuchów w zasobach miejskich (wraz ze spółkami i jednostkami zależnymi od prezydenta, lub nieruchomościami, w których gmina posiada udziały)
 - Działania w latach 2020-2024
2. Zapowiadane reformy programu Czyste Powietrze:
 - Czy zapowiadane reformy są odpowiedzią na największe problemy w programie?

MIASTA KONTRA KOPCIUCHY

STAN WYJŚCIOWY - ILE KOPCIUCHÓW MAMY W POLSCE W BUDYNKACH WIELORODZINNYCH?

Krajowa populacja gospodarstw domowych w budynkach wielorodzinnych stan na dzień: 31.03.2021 (GUS NSP)

Ogółem
6 988 242
 mieszkań zamieszkananych

Mieszkania wyłącznie ze źródłami na paliwa stałe: **5,4%**

Mieszkania z mixem źródeł niskoemisyjnych i na paliwa stałe: **3,6%**

Mieszkania wyłącznie ze źródłami niskoemisyjnymi: **91%**

STAN WYJŚCIOWY - ILE KOPCIUCHÓW MAMY W POLSCE W BUDYNKACH WIELORODZINNYCH?

próba badawcza budynki wielorodzinne N=534 gospodarstwa domowe

Udział mieszkań wyłącznie ze źródłami niskoemisyjnymi	91,0%
Kocioł gazowy	15,5%
Ogrzewanie elektryczne	3,0%
Kocioł na olej opałowy	0,2%
MSC	71,0%
Pompa ciepła	0,6%
Mix źródeł niskoemisyjnych	0,7%

Udział mieszkań wyłącznie ze źródłami na paliwa stałe	5,4%
Kocioł na węgiel 5 klasa	0,4%
Kocioł na pellet 5 klasa	0,2%
Kocioł na węgiel <5 klasy	1,9%
Piec kaflowy	0,6%
Kocioł na drewno	0,9%
Kocioł na pellet <5 klasy	0,0%
Kominek na drewno	0,7%
Mix źródeł na paliwa stałe	0,7%

Udział mieszkań z mixem źródeł niskoemisyjnych i na paliwa stałe	3,6%
Źródła co niskoemisyjne + kocioł kl 5	0,0%
Źródła co niskoemisyjne + kocioł poniżej kl 5	0,4%
Źródła co niskoemisyjne + piec kaflowy kominek	3,0%
Źródła co niskoemisyjne + mix źródeł na paliwa stałe	0,2%

CZY MIASTA ODROBIŁY ZADANIE? LIDERZY I MARUDERZY

Legenda

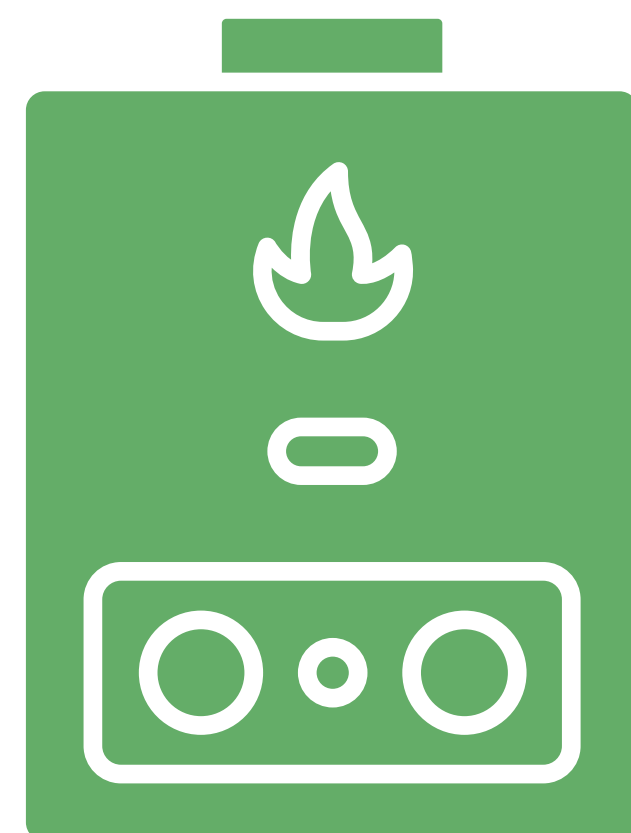
	Liderzy
	Maruderzy
	Aktywni

* urząd miasta nie posiada danych
lub odmówiono odpowiedzi

Miejscowość	Liczba urządzeń pozaklasowych wg. Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków - urządzenia poniżej 3 klasy i piece kaflowe, kozy, trzony kuchenne, kominki	Liczba urządzeń pozaklasowych w zasobach należących do miasta
Białystok	16561	2
Bielsko-Biała	15723	1200
Bydgoszcz	24296	5035
Chorzów	24239	10750
Częstochowa	20865	1550
Gdańsk	23760	4000
Gdynia	10255	210
Gorzów Wielkopolski	7662	2436
Gliwice	12183	1850
Katowice	26531	342
Kielce	9304	310
Koszalin	7478	Brak danych*
Kraków	6226	80
Lublin	17015	1729
Łódź	41557	12816
Nowy Sącz	6386	Brak danych*
Nowy Targ	3138	2
Olsztyn	7407	729
Opole	9747	988

Miejscowość	Liczba urządzeń pozaklasowych wg. Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków - urządzenia poniżej 3 klasy i piece kaflowe, kozy, trzony kuchenne, kominki	Liczba urządzeń pozaklasowych w zasobach należących do miasta
Płock	5195	Brak danych*
Poznań	34871	2713
Radom	13341	764
Rybnik	8572	103
Rzeszów	13940	Brak danych*
Skawina	725	0
Sosnowiec	18474	108
Sucha Beskidzka	1631	2
Szczecin	32546	5323
Tarnów	7537	730
Tychy	4953	0
Wałbrzych	11096	5358
Warszawa	32330	88
Włocławek	8667	4000
Wodzisław Śląski	2286	4
Wrocław	43602	2993
Zabrze	20773	5500
Żywiec	4209	124

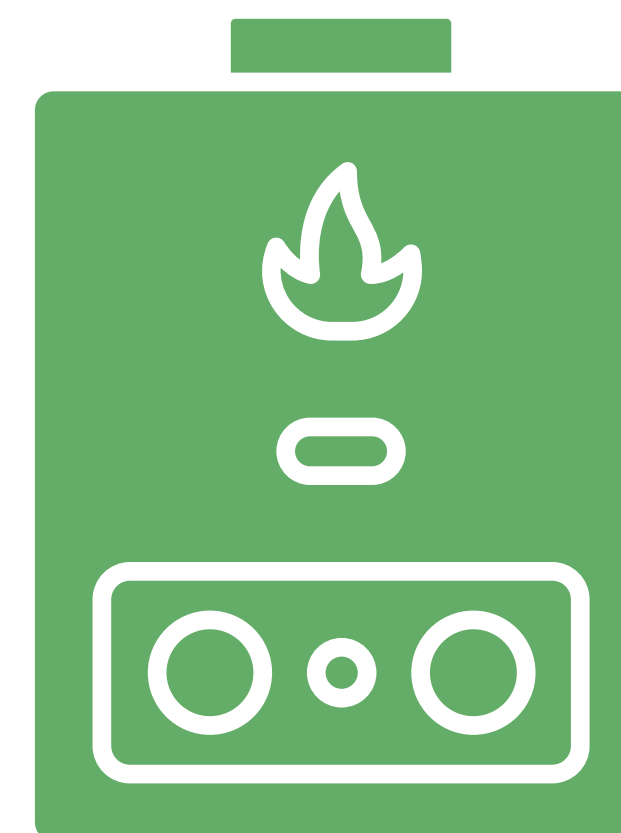
LIDERZY

Kraków

80

liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

Warszawa

88

liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

*liczba
pozaszkolowych
urządzeń grzewczych

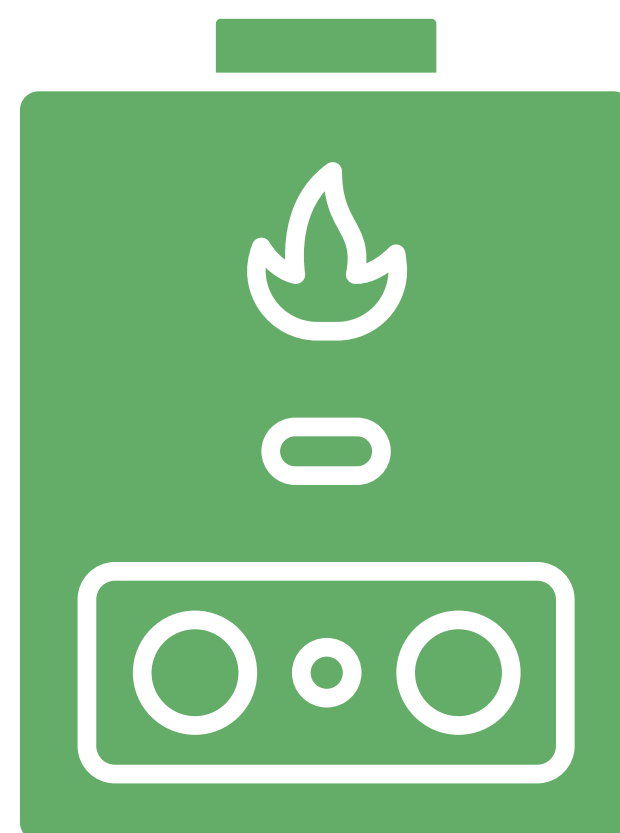
LIDERZY

Rybnik

76

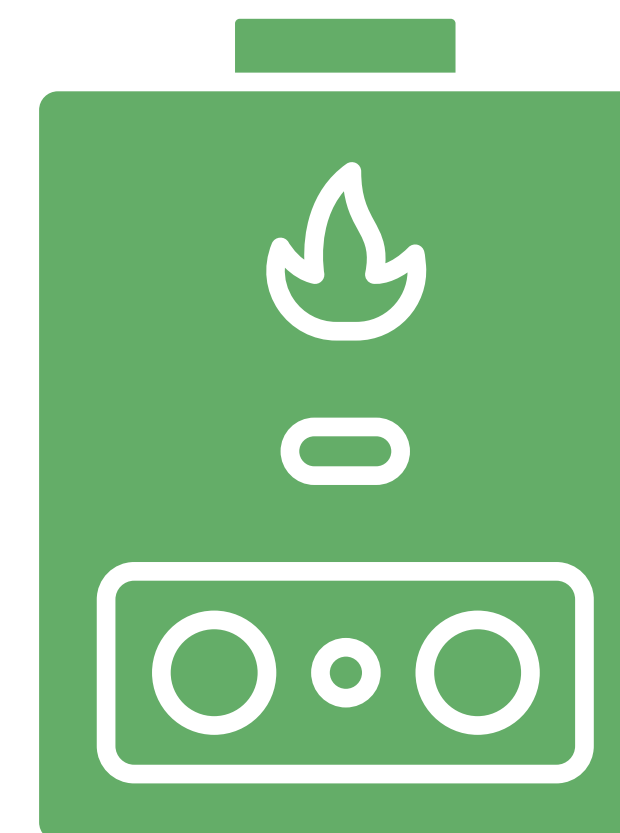
liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

Skawina

0

liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

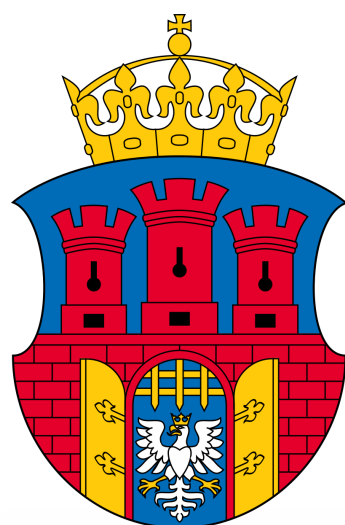

Wodzisław Śl.

4

liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

*liczba
pozasobowych
urządzeń grzewczych

HISTORIE SUKCESU: KRAKÓW - PRZESTAŁ BYĆ STOLICĄ SMOGU

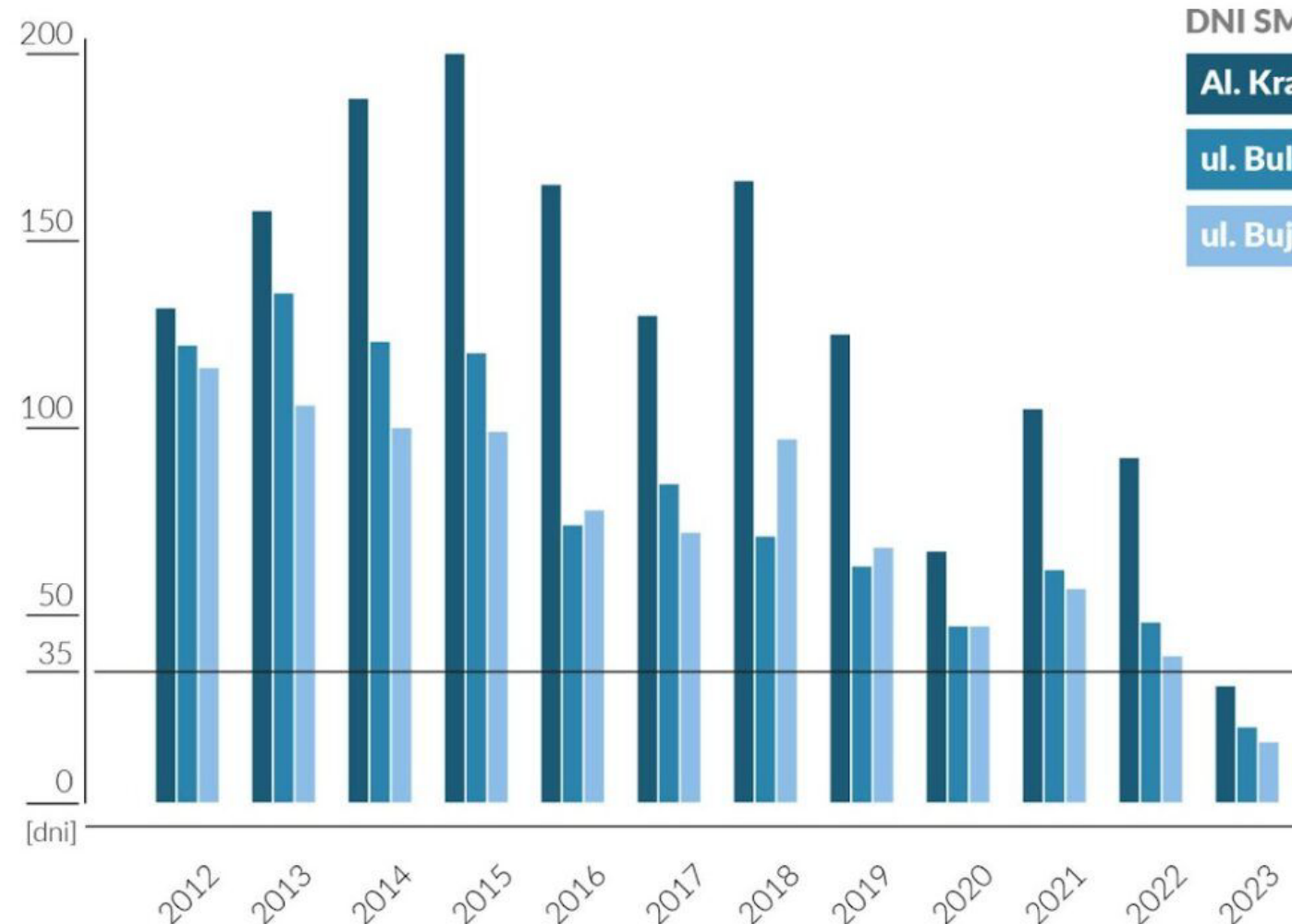
- Pierwsza w Polsce uchwała antysmogowa (2019): na jej mocy do chwili obecnej zlikwidowano około 30 000 kopciuchów
- W latach 1995–2019 (Programu Ograniczania Niskiej Emisji) zlikwidowano ponad 45 tys. palenisk za łączną kwotę bliską 350 mln zł

POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA W KRAKOWIE

2012-2023

LICZBA DNI SMOGOWYCH

ŚREDNIODOBOWE STĘŻENIE PYŁU PM10 PRZEKRACZAJĄCE 50 µg/m³

REDUKCJA LICZBY

DNI SMOGOWYCH 2012-2023

Al. Krasieńskiego	↘ 101 dni
ul. Bulwarowa	↘ 102 dni
ul. Bujaka	↘ 100 dni

OBECNA NORMA UE:
35 DNI > 50 µg/m³

NOWA NORMA UE:
18 DNI > 45 µg/m³
NORMA WHO:
4 DNI > 45 µg/m³

Źródło danych: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

- W 2023 r. wszystkie stacje monitoringowe wskazywały wartości średniorocznych stężeń pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 zgodne z normą
- Od 2012 do 2023 roku liczba dni smogowych zmniejszyła się ze 132 do 31

HISTORIE SUKCESU: SKAWINA - SZEŚĆ LAT WALKI, ZAANGAŻOWANIA MIESZKAŃCÓW I 2700 „KOPCIUCHÓW” MNIEJ

W 2011 roku w Skawinie było 160 dni z przekroczeniami norm jakości powietrza.

W 2023 r. tych dni było już 16.

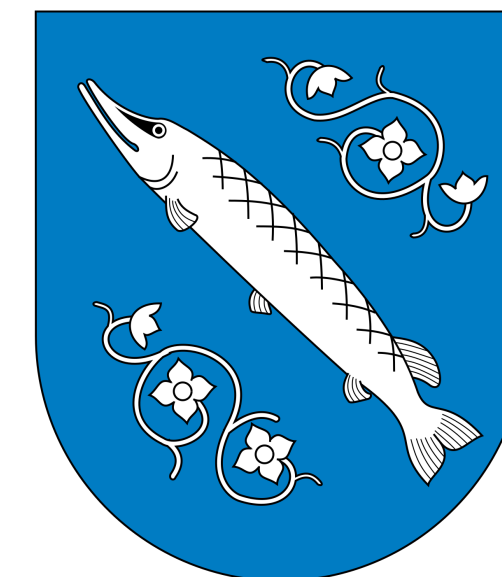
Liczba dni smogowych w Skawinie w perspektywie od 2019 r.:

- 70 dni (2019)
- 54 dni (2020)
- 51 dni (2021)
- 29 dni (2022)
- 16 dni (2023)

Jak to osiągnięto?

- Zgoda samorządu i świadomość wspólnego celu (gwarancja w budżecie Gminy Skawina od 2017 r. kwoty 1,5 mln zł na wymianę pieców)
- Likwidacja wszystkich kopciuchów w zasobie miasta
- Zmotywowany zespół pracowników, w tym eko-doradców
- Punkt obsługi beneficjenta, czyli „Gminny sklepik z dotacjami i pomocą techniczną”

HISTORIE SUKCESU: RYBNIK - GÓRNICZE MIASTO LIDEREM W WALCE O CZYSTE POWIETRZE.

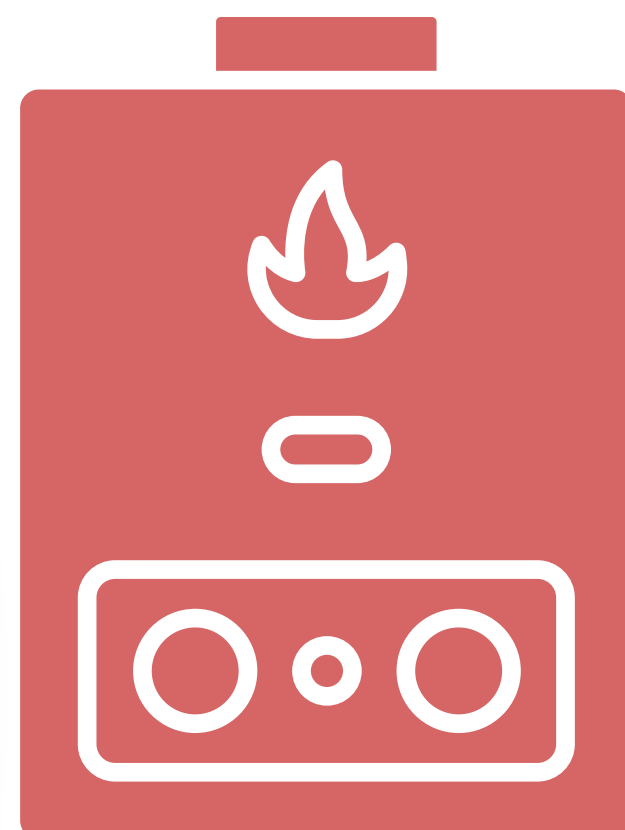

**ze 134
dni
smogowych
do 23
w 10 lat**

Jak to osiągnięto?

- Konsekwentność i systematyczność: ZGM (zarządca mieszkań komunalnych w Rybniku) realizuje swój plan rozpisany do 2026 roku
- Budynki w zasobie administracyjnym poddano 100% termomodernizacji
- Wprowadzenie poczucia bezpiecznej transformacji wśród mieszkańców
- Budowanie w świadomości mieszkańców poczucia, że życie po węglu też jest możliwe: budowa stacji wodorowej, wskazanie potencjalnym inwestorom tereny z zasobu miejskiego, które mogą być wykorzystane pod produkcję zielonego wodoru itd.
- Pamięć o dziedzictwie węglowym: Zabytkowa Kopalnia Ignacy w Rybniku – najlepsza europejska rewitalizacja 2024

MARUDERZY

Łódź

12 816

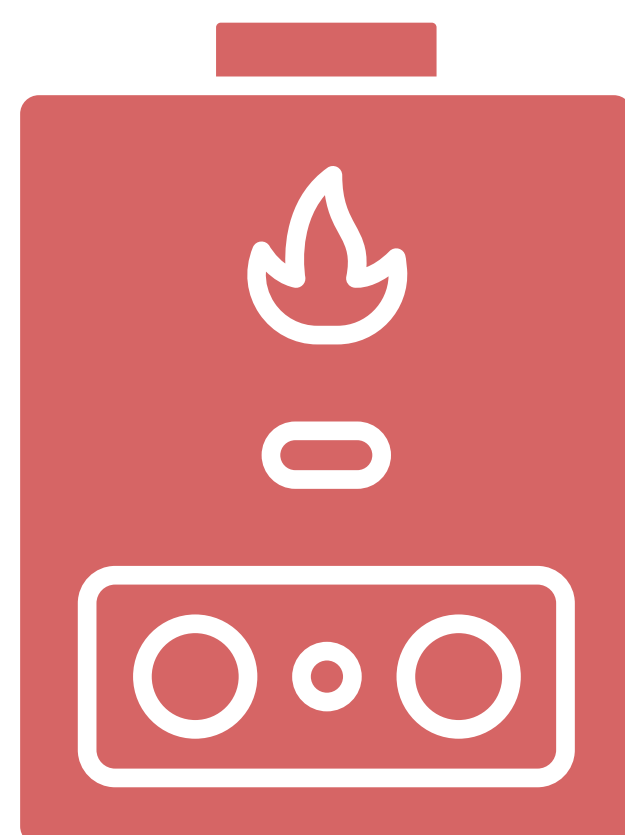
liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

50 szt.

Tyle urządzeń średnio
wymieniało miasto
w latach 2021 - 2024

256 lat

tyle zajmie wymiana
przy obecnym tempie

Bydgoszcz

5035

liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

137 szt.

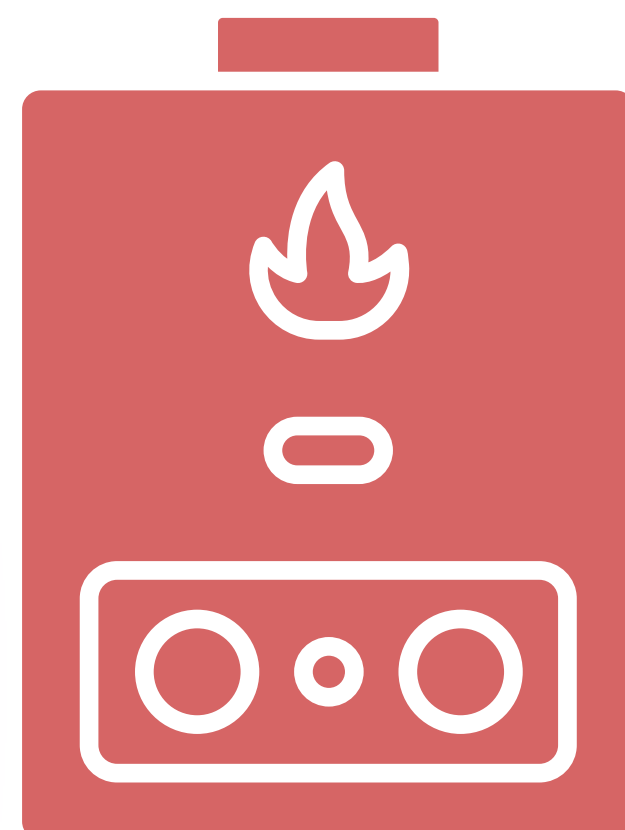
Tyle urządzeń średnio
wymieniało miasto
w latach 2021 - 2024

36 lat

tyle zajmie wymiana
przy obecnym tempie

*liczba
pozaszkolowych
urządzeń grzewczych

MARUDERZY

Częstochowa

1550

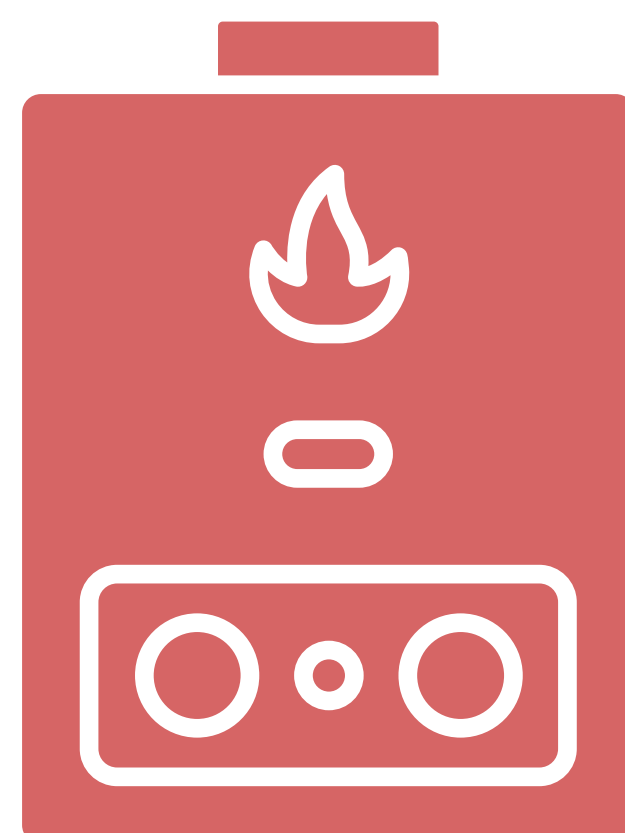
liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

55 szt.

Tyle urządzeń średnio
wymieniało miasto
w latach 2021 - 2024

28 lat

tyle zajmie wymiana
przy obecnym tempie

Chorzów

10 750

liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

83 szt.

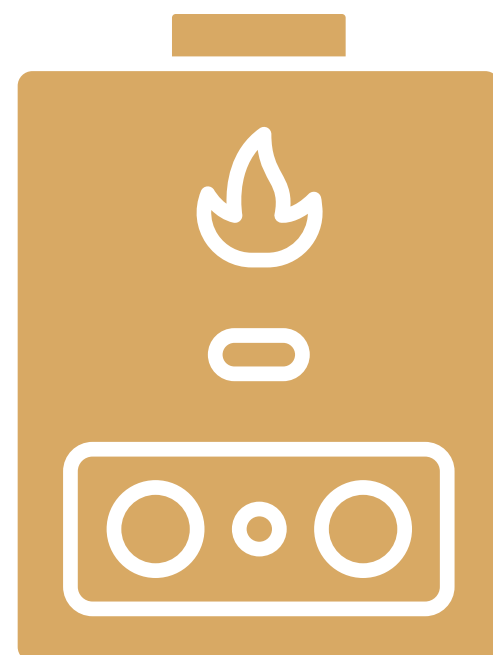
Tyle urządzeń średnio
wymieniało miasto
w latach 2021 - 2024

129 lat

tyle zajmie wymiana
przy obecnym tempie

*liczba
pozaszkolowych
urządzeń grzewczych

AKTYWNI

Wrocław

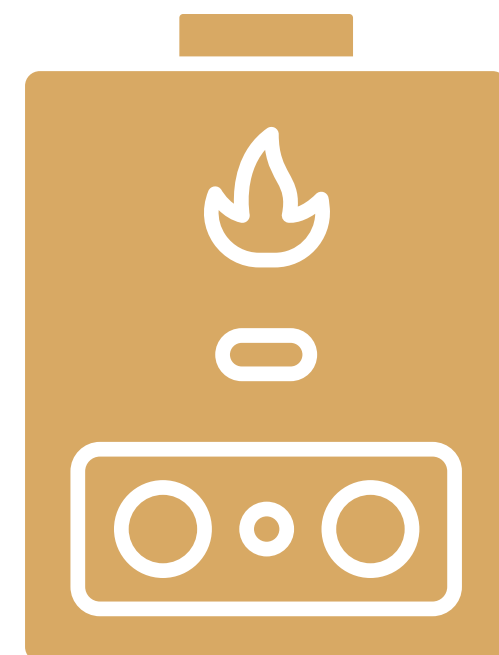
2993

liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

W latach 2025-2027 miasto

planuje wymianę:

- w 2025: 1600 pieców
- w 2026: 1143 pieców
- w 2027: 250 pieców

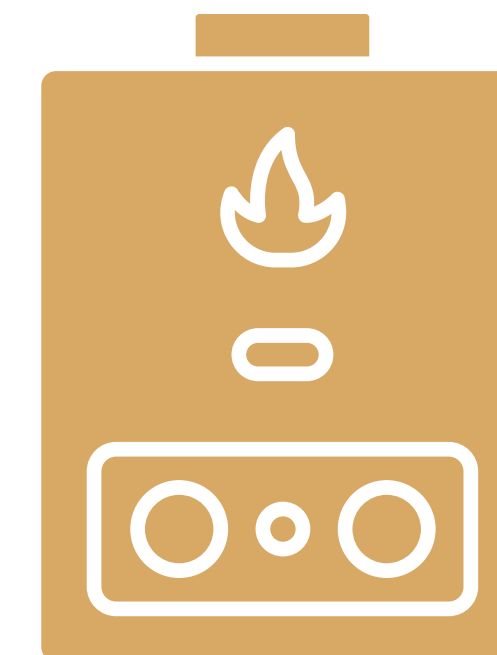
Wałbrzych

5358

liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

1106 szt.

tyle urządzeń średnio
rocznie wymienia miasto
(2020-2024)

Poznań

2713

liczba kopciuchów*
w zasobch miasta

290 szt.

tyle urządzeń średnio
rocznie wymienia miasto
(2020-2024)

*liczba
pozaszkolowych
urządzeń grzewczych

REKOMENDACJE

1. Stworzenie odpowiednika programu "Czyste Powietrze", dedykowanego gminom i zasobowi komunalnemu.
2. Publiczny rejestr gminnych kopciuchów - nakaz publikacji rodzaju i liczby urządzeń znajdujących się w gminnych zasobach na stronach Biuletynów Informacji Publicznej.
3. Przeprowadzenie kontroli w gminach, które łamią lokalne przepisy antysmogowe.
4. Zobowiązanie gmin do stworzenia własnych, mierzalnych i określonych terminowo strategii eliminacji najgorszej jakości urządzeń z gminnego zasobu.
5. Obowiązkowy wpis uaktualniający bazy CEEB po wymianie źródła ciepła.

CO DALEJ Z PROGRAMEM CZYSZCIE POWIETRZE?

ZAWIESZENIE PROGRAMU CZYSSTE POWIETRZE

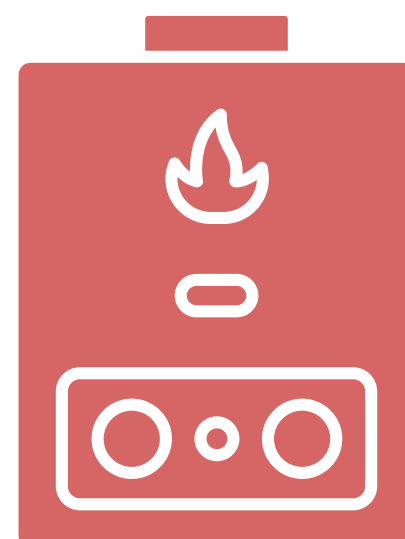

6 tysięcy z miliona

tyle wniosków ze wszystkich
złożonych w ramach Czystego
Powietrza, zawiera nadużycia

- Zawieszenie programu z minuty na minutę, podczas trwającej konferencji prasowej wywołało **chaos na wielu poziomach**, szczególnie w setkach polskich gmin, pozostawiając wiele osób, które były w trakcie procesu składania wniosków w bardzo trudnej sytuacji.
- Narodowy fundusz nie był w stanie odpowiedzieć na podstawowe pytania: - na jakich warunkach skorzystają ci, którzy są w trakcie uzupełniania wniosków lub co z osobami, które już poniosły wydatki.
- Kryzysowa sytuacja NFOŚiGW wykreowała **fałszywy obraz masowych nadużyć** w programie, tymczasem według danych tej samej jednostki z miliona wniosków złożonych w ramach programu nadużycia dotyczyły 6 tysięcy z nich. To 0,06% całości, co oznacza, że zdecydowana większość: **99,4% to wnioski prawidłowe**. Z przekazu państwowego funduszu **można było zrozumieć, że jest odwrotnie**.

ZAWIESZENIE PROGRAMU CZyste POWIETRZE

100 tys. kopciuchów

tyle urządzeń nie zostanie wymienionych w związku z zawieszeniem programu Czyste Powietrze

- To skutkuje **utratą zaufania obywateli** zarówno do procesu transformacji gospodarstw, jak i do samego programu Czyste Powietrze.
- Mimo zawieszenia programu, przedstawiciele małego i średniego biznesu z branży monterskiej i remontowej **nie otrzymują zaległych płatności**. To generuje ryzyko upadku firm i braku profesjonalistów, którzy w przyszłości będą wymieniać przestarzałe urządzenia.
- Zmiany w programie Czyste Powietrze można było wprowadzać bez zamykania programu np. wprowadzenie maksymalnych kwot dotacji do okien czy docieplenia.

PROPOZYCJE REFORMY PROGRAMU CZYSSTE POWIETRZE PRZEZ NFOŚIGW

- Na miesiąc przed ponownym otwarciem programu, wciąż jest więcej pytań, niż odpowiedzi. NFOŚiGW nadal nie przedstawił nowych zasad programu Czyste Powietrze.
- Zaproponowana reforma nie odnosi się do problemów związanych z **powolną i zbiurokratyzowaną** obsługą beneficjentów. Ta generowała zatory liczące kilkaset tysięcy wniosków i była jednym z głównych powodów zawieszenia programu.
- Część gospodarstw domowych o **najniższych dochodach będzie wykluczona** z programu ze względu na proponowane przez NFOŚiGW kryteria.
- W propozycji reform **brakuje podstawowego narzędzia**, które pozwoliłoby skutecznie chronić beneficjentów przed nieuczciwymi firmami, czy firmami oferującymi usługi słabej jakości – **listy zweryfikowanych i sprawdzonych wykonawców**.

PROPOZYCJE REFORMY PROGRAMU CZYSSTE POWIETRZE PRZEZ NFOŚIGW

- Brakuje też mechanizmów gwarantujących bezstronność operatorów komercyjnych. Istnieje poważne ryzyko, że operatorzy komercyjni będą działać **na korzyść konkretnych firm wykonawczych/sprzedawców** technologii i usług (taką praktykę zaobserwowano już w pilotażu).
- Proponowany obecnie przez NFOŚiGW zarys systemu operatorów **nie zabezpiecza gospodarstw domowych** przed działalnością nieuczciwych firm.
- NFOŚiGW **nie przedstawił planu finansowego** dla programu Czyste Powietrze, a dotychczasowe źródła jego finansowania są wyczerpane.
- Dopiero na miesiąc przed uruchomieniem programu, NFOŚiGW wystąpił o **10 mld złotych** do Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Nawet jeśli Polska otrzyma te pieniądze, to jest to **kropla w morzu potrzeb**: przy średniej dotacji na poziomie 40 tys. pozwala na **modernizację ok. 250 tys. domów**. Domów oczekujących na takie inwestycje jest **10 razy więcej, bo ok. 2,5 mln**.

PROGRAM CZYSTE POWIETRZE - REKOMENDACJE

- Jak najszybsze przedstawienie nowego regulaminu programu Czyste Powietrze po zmianach i przesłanie go do gmin.
- Zabezpieczenie wieloletnich źródeł finansowych dla programu i przedstawienie opinii publicznej planu finansowego dla programu w perspektywie wieloletniej.
- Zniesienie arbitralnego ograniczenia w finansowaniu dla gospodarstw o najniższych dochodach.
- Stworzenie listy rzetelnych i sprawdzonych wykonawców.
- Przygotowanie listy cen referencyjnych, która ograniczy zawyżanie kosztów.
- Kampania społeczna, która odbuduje zaufanie obywateli do samego programu, jak i co do konieczności wymiany przestarzałych urządzeń.

SMOGLAB³

03.2025

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ!

Kontakt: redakcja@smoglab.pl

